

ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ: НОВІ ВИМІРИ У ВОЄННИЙ ЧАС

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції

ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ: НОВІ ВИМІРИ У ВОЄННИЙ ЧАС

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

Одеса, 16 травня 2025 року

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Одеська юридична академія»

ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ: НОВІ ВИМІРИ У ВОЄННИЙ ЧАС

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

Одеса, 16 травня 2025 року

Том 1

Одеса
2025

УДК 005.332.2(4):316.42(477)“364”“20”(062.552)
Є 24

*Рекомендовано до друку вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 8 від 16.05.2025 р.)*

За загальною редакцією **С. В. Ківалова**

Є 24 **Європейські орієнтири розвитку України: нові виміри у воєнний час** : у 2 т. : матеріали Міжнар.наук.-практ. конф. (Одеса, 16 травня 2025 р.) / за заг. ред. С. В. Ківалова. – Одеса : Фенікс, 2025. – Т. 1. – 772 с.
ISBN 978-617-8430-61-0

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Європейські орієнтири України: нові виміри у воєнний час» містять результати наукових досліджень і практичних напрацювань вчених, фахівців і військовослужбовців, здійснені в умовах повномасштабної війни. У збірнику представлено як теоретичні, так і емпіричні дослідження у галузях філософії, загальної теорії держави і права, історії права, сучасних соціально-політичних процесів, соціології та психології.

Особливу увагу приділено аналізу загроз національній безпеці в конституційному, міжнародному та європейському правовому контекстах, а також питанням трудового, соціального, земельного, аграрного та екологічного права. Окремі розділи присвячено функціонуванню економіки та підприємництва в умовах євроінтеграції.

У збірнику також розглянуто проблематику цифрової трансформації, захисту інформації та кібербезпеки в умовах воєнного часу, методику викладання іноземних мов, перекладознавство, лінгвістику і журналістику. Висвітлено наукові здобутки в адміністративному, фінансовому, морському та митному праві, реформуванні судової системи, діяльності прокуратури, правоохоронних органів та адвокатури. Окремо проаналізовано питання кримінального права, кримінального процесу, кримінології, криміналістики, судової експертизи, медико-психологічного забезпечення правосуддя, а також аспекти цивільного, сімейного, господарського права, інтелектуальної власності та патентного судочинства. Розглянуто також актуальні питання діяльності бібліотек у закладах вищої освіти та фізичної підготовки здобувачів вищої освіти.

Збірник адресовано науковцям, викладачам, здобувачам вищої освіти, а також практикам у галузях права, економіки, соціології, політології, психології, філології, журналістики та кібербезпеки.

УДК 005.332.2(4):316.42(477)“364”“20”(062.552)

Відповідальний за випуск **М. Р. Аракелян**

ISBN 978-617-8430-61-0

© НУ «Одеська юридична академія, 2025
© Автори статей, 2025

Колесниченко Олександр Володимирович ДЕЯКІ ПИТАННЯ ВІДКРИТТЯ ПРОКУРОРОМ ПРОЦЕСУАЛЬНИХ ДОКУМЕНТІВ, ЩО СТАЛИ ПІДСТАВОЮ ПРОВЕДЕННЯ НЕГЛАСНИХ СЛІДЧИХ (РОЗШУКОВИХ) ДІЙ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ	617
Красіловський Вадим Олександрович ЩОДО СУТНІСНОГО РОЗМЕЖУВАННЯ ВИДІВ ПРЕДСТАВНИЦТВА ПОТЕРПІЛОГО В КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ	619
Лукашук Каріна Русланівна ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ ТА ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ ДЛЯ БОРОТЬБИ ЗІ ЗЛОЧИННІСТЮ У ВОЄННИЙ ПЕРІОД	623
Ляховченко Іван Анатолійович СУД ПРИСЯЖНИХ В УМОВАХ ДІЇ ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ	626
Маркіна Анна Валеріївна СТАН ЗАКОНОДАВЧОГО ЗАКРІПЛЕННЯ ПОНЯТТЯ ЕЛЕКТРОННИХ ДОКАЗІВ В УКРАЇНІ	628
Мельник Олександр Леонідович ОБОВ'ЯЗКИ ОСОБИ В ЗВ'ЯЗКУ З ОБРАННЯМ ДО НЕЇ ЗАПОБІЖНИХ ЗАХОДІВ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	632
Понурко Тарас Андрійович ОСОБЛИВОСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗБЕРЕЖЕННЯ ДОКАЗІВ ДЛЯ МІЖНАРОДНОГО КРИМІНАЛЬНОГО СУДУ	635
Фатєєв Андрій Вікторович ПРОЦЕСУАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ ЗЛОЧИНІВ, ЩО ПІДСЛІДНІ ДЕРЖАВНОМУ БЮРО РОЗСЛІДУВАНЬ	637
Філімонов Микита Володимирович ОКРЕМІ ПИТАННЯ ДОПУСТИМОСТІ ДОКАЗІВ, ОТРИМАНИХ У РЕЗУЛЬТАТІ ЗНЯТТЯ ІНФОРМАЦІЇ З ЕЛЕКТРОННИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ СИСТЕМ	639
Шугалевич Ігор Васильович ПРАВОВА ПРИРОДА ПОСТАНОВ ВЕРХОВНОГО СУДУ	641

СЕКЦІЯ 11. КРИМІНАЛІСТИКА, СУДОВА ЕКСПЕРТИЗА, ПСИХОЛОГІЯ ТА МЕДИЦИНА У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ СУДОЧИНСТВА

Аркуша Лариса Ігорівна, Кучеров Дмитро Сергійович КОРУМПОВАНІ ЗВ'ЯЗКИ ЯК УМОВА ДЛЯ ВЧИНЕННЯ ПОДАТКОВИХ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ	645
Тіщенко Валерій Володимирович, Стародубов Сергій Вікторович ПІДСТАВИ ТА ЗНАЧЕННЯ КРИМІНАЛІСТИЧНОЇ КЛАСИФІКАЦІЇ ВБИВСТВ	648
Загородній Віктор Євстафійович, Наумович Ігор Сергійович ЗАСТОСУВАННЯ СПЕЦІАЛЬНИХ ЗНАТЬ ПРИ РОЗСЛІДУВАННІ ОБІГУ НАРКОТИЧНИХ ЗАСОБІВ РОСЛИННОГО ПОХОДЖЕННЯ	650
Вашук Олеся Петрівна КОМЕРЦІАЛІЗАЦІЯ КРИМІНАЛІСТИКИ: ОКРЕМІ АСПЕКТИ	653
Подобний Олександр Олександрович, Єрусланова Тетяна Геннадіївна ОКРЕМІ МОРАЛЬНО-ЕТИЧНІ ПРОБЛЕМИ КРИМІНАЛЬНО-ПРОЦЕСУАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УЧАСНИКІВ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ ЗІ СТОРОНИ ОБВИНУВАЧЕННЯ	655
Самойленко Олена Анатоліївна, Щербак Ірина Анатоліївна ДО ПИТАННЯ ЗАСТОСУВАННЯ КОНТЕНТ-АНАЛІЗУ В СУЧАСНИХ УМОВАХ БОРОТЬБИ ЗІ ЗЛОЧИННІСТЮ	657
Цехан Дмитро Миколайович, Єлхін Олексій Володимирович ЗЛОЧИННІ УГРУПОВАННЯ ЯК ЕКОНОМІЧНІ АГЕНТИ: АНАЛІЗ СТРУКТУРИ ОПЕРАЦІЙНИХ ТА ІНВЕСТИЦІЙНИХ ВИТРАТ	660

ПРОЦЕСУАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ ЗЛОЧИНІВ, ЩО ПІДСЛІДНІ ДЕРЖАВНОМУ БЮРО РОЗСЛІДУВАНЬ

Процесуальні особливості досудового розслідування злочинів, що підслідні Державному бюро розслідувань, є важливим аспектом кримінального процесу в Україні. Досудове розслідування є однією з ключових стадій кримінального процесу, що визначає якість правосуддя та рівень дотримання законності в державі. В Україні важлива роль у розслідуванні злочинів, скоєних високопосадовцями, суддями, правоохоронцями та військовослужбовцями, належить Державному бюро розслідувань (ДБР). Цей правоохоронний орган спеціалізується на розслідуванні злочинів особливого рівня складності та значущості, які мають безпосередній вплив на функціонування державного апарату.

Діяльність ДБР регламентується низкою законодавчих актів, серед яких найважливішими є Конституція України, яка встановлює основи кримінального процесу та гарантує права громадян у сфері правосуддя, Кримінальний процесуальний кодекс України (КПК), що визначає процедури досудового розслідування та порядок збору доказів, Закон України “Про Державне бюро розслідувань”, який регламентує правовий статус, повноваження, організацію та діяльність цього органу, а також Закон України “Про запобігання корупції”, який встановлює механізми протидії корупційним правопорушенням та визначає суб’єктів відповідальності. Також важливе значення мають міжнародні договори, укладені Україною, які регулюють співпрацю з іншими державами у сфері кримінального правосуддя та розслідування злочинів, зокрема в частині екстрадиції та спільних слідчих дій.

Згідно зі статтею 216 КПК України, ДБР здійснює розслідування злочинів, вчинених Президентом України (після припинення його повноважень), народними депутатами, суддями всіх рівнів, працівниками правоохоронних органів, військовослужбовцями Збройних сил України та інших військових формувань, а також державними службовцями категорії “А”. До підслідності ДБР належать злочини, пов’язані з корупцією, перевищенням службових повноважень, зловживанням владою, незаконним збагаченням, службовою недбалістю, порушенням законів та звичаїв війни тощо [1].

Досудове розслідування розпочинається після внесення відомостей до Єдиного реєстру досудових розслідувань (ЄРДР). Це може відбутися на підставі заяви про злочин від фізичних або юридичних осіб, повідомлення правоохоронних органів або самостійного виявлення органами досудового розслідування фактів, що свідчать про можливе правопорушення. Після відкриття провадження слідчий ДБР визначає тактику розслідування, планує слідчі дії, встановлює осіб, які можуть бути причетними до злочину.

Досудове розслідування включає комплекс процесуальних дій, спрямованих на збір доказів. Основними видами слідчих дій є допити свідків та підозрюваних, виїмка документів, обшук, затримання підозрюваних, експертні дослідження та негласні слідчі (розшукові) дії. Особливо важливими є негласні слідчі дії, до яких належать прослуховування телефонних розмов, контроль за кореспонденцією, відеоспостереження, використання агентурної розвідки. Вони дозволяють отримувати докази без відома підозрюваних та викривати складні корупційні схеми.

Важливим аспектом досудового розслідування є співпраця ДБР з іншими правоохоронними органами та міжнародними структурами. Така взаємодія дає змогу ефективно обмінюватися інформацією, координувати слідчі дії та уникати дублювання функцій. У процесі розслідування можуть залучатися іноземні експерти, аналітики та спеціалізовані слідчі групи, що підвищує ефективність кримінального переслідування складних злочинних схем.

Однією з ключових проблем є перетин підслідності ДБР, НАБУ та СБУ, що ускладнює розподіл справ між органами. Незважаючи на законодавчу незалежність, ДБР інколи зазнає політичного тиску, що може впливати на вибірковість розслідувань. Розслідування складних злочинів вимагає залучення кваліфікованих фахівців, експертів та відповідного технічного обладнання. Наразі ДБР потребує вдосконалення матеріально-технічної бази та розширення кадрового складу.

Для покращення ефективності роботи ДБР необхідно розмежувати компетенцію правоохоронних органів для уникнення дублювання функцій, забезпечити незалежність ДБР від політичного впливу, підвищити рівень професійної підготовки слідчих, впровадити сучасні технології для збору та аналізу доказів, покращити механізми міжнародної співпраці у кримінальних розслідуваннях. Також важливим є запровадження механізмів громадського контролю над діяльністю ДБР, що сприятиме підвищенню рівня довіри громадян до цього органу.

Державне бюро розслідувань відіграє важливу роль у забезпеченні правопорядку в Україні, розслідуючи злочини, вчинені посадовими особами та військовослужбовцями. Водночас ефективність його діяльності залежить від удосконалення законодавчої бази, належного фінансування, незалежності від політичного впливу та покращення кадрового забезпечення. Вирішення існуючих проблем сприятиме підвищенню ефективності розслідувань та зміцненню довіри громадян до правоохоронної системи. У майбутньому, завдяки реформам та модернізації, ДБР може стати одним із ключових правоохоронних органів України, здатним ефективно боротися з високопосадовою злочинністю та забезпечувати справедливість у суспільстві.

Список використаних джерел:

1. Кримінальний процесуальний Кодекс України від 13 квітня 2012 року № 4651-VI. *Офіційний сайт Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/index>.

Ключові слова: Державне бюро розслідувань, досудове розслідування, кримінальний процес, підслідність, корупційні злочини, негласні слідчі дії, Єдиний реєстр досудових розслідувань, співпраця правоохоронних органів.

Keywords: State Bureau of Investigation, pre-trial investigation, criminal procedure, jurisdiction, corruption offences, covert investigative actions, Unified Register of Pre-trial Investigations, law enforcement cooperation.

Філімонов Микита Володимирович

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірант кафедри кримінального процесу*

ОКРЕМІ ПИТАННЯ ДОПУСТИМОСТІ ДОКАЗІВ, ОТРИМАНИХ У РЕЗУЛЬТАТІ ЗНЯТТЯ ІНФОРМАЦІЇ З ЕЛЕКТРОННИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ СИСТЕМ

Повномасштабне вторгнення та триваюча збройна агресія РФ проти України сприяли значному збільшенню питомої ваги кримінальних правопорушень, що вчиняються у кіберпросторі та з використанням інформаційних технологій. Збирання та фіксації доказів таких правопорушень відбувається, передусім, шляхом проведення негласних (слідчих) розшукових дій, серед яких доволі помітне місце посідає і зняття інформації з електронних інформаційних систем.

Попри те, що більшість проблем практичного застосування норм ст. 264 КПК України були виявлені науковцями та практичними працівниками доволі давно, аналіз судової практики демонструє, що вони не були вирішеними й надалі тягнуть за собою непослідовну судову практику.

Зняття інформації з електронних інформаційних систем визначено КПК України як пошук, виявлення і фіксація відомостей, що містяться в електронній інформаційній системі або їх частин, доступ до електронної інформаційної системи або її частини, а також отримання таких відомостей без відома її власника, володільця або утримувача. За загальним правилом, така негласна слідча (розшукова) дія проводиться за ухвалою слідчого судді, втім у випадку, коли доступ до електронної інформаційної системи не обмежується власником, володільцем чи утримувачем, дозвіл слідчого судді не є необхідним (ч.2 ст. 264 КПК України).

Саме неоднозначне тлумачення положень ч.2 ст. 264 КПК України породжує питання співвідношення зняття інформації з електронних інформаційних систем з іншими процесуальними діями, серед яких огляд, зняття інформації з електронних комунікаційних мереж, тимчасовий доступ до речей і документів тощо. В цілому, як показує аналіз судової практики ці питання виникають у контексті огляду вмісту мобільного телефону або ноутбуку, а також огляду інтернет сторінок. Власне у цьому аспекті і виникає питання щодо дотримання належної правової процедури та, як наслідок, допустимості отриманих доказів.